

Hervorming 2020: Blauwdruk voor het hoger onderwijs van de 21ste eeuw

Op 8 juli hield het Vlaams Parlement een themadebat over de toekomst van ons hoger onderwijs. De uitkomst van dit debat heeft geleid tot een blauwdruk voor een duurzame reorganisatie.

De uitdagingen zijn niet min:

- Het verzekeren van de toegankelijkheid door de creatie van één onderwijsruimte
- Het waarborgen en/of verhogen van de kwaliteit in onderwijs en onderzoek
- Een internationaal herkenbare structuur
- Het rationaliseren van het onderwijsaanbod door de bundeling van kennis en middelen en versterking van de band met het (regionale) bedrijfsleven i.f.v. innovatie en onderzoek.
- Een organisatievorm ontwikkelen voor de academiserende kunstopleidingen die voldoende garanties biedt voor de eigenheid van deze opleidingen.

Het was een expliciet pleidooi van CD&V tijdens de onderhandelingen van het Vlaams regeerakkoord om een breed maatschappelijk debat te voeren over de toekomst van het hoger onderwijs.

Het structuurdecreet van 2003 voerde in Vlaanderen de bachelor-masterstructuur in. De ééncyclusopleidingen van de hogescholen werden omgevormd tot professionele bachelors. De universitaire opleidingen werden omgevormd tot academische bachelors en masters. De tweecycliopleidingen van de hogescholen werden eveneens omgevormd tot academische bachelor – en masteropleidingen. Deze opleidingen moeten tegen 2013 aan dezelfde voorwaarden voldoen inzake verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek als de universitaire opleidingen. Het veld was het oneens over de vraag of deze opleidingen aan de hogescholen thuishoorden dan wel aan de universiteit. Voor CD&V was deze invalshoek te kortzichtig. Wij wilden een gedragen langetermijnvisie ontwikkelen in de geest van het Bologna proces.

De voorbije maanden organiseerde de commissie ad hoc intensief hoorzittingen met alle deskundige actoren uit het hoger onderwijsveld.

In deze hoorzittingen zag CD&V haar analyse bevestigd. Op basis daarvan vormde de partij zich een helder beeld van antwoorden op de uitdagingen waarvoor we staan. Het resultaat van het maatschappelijk debat is richtinggevend voor het onderwijsmodel dat Vlaanderen de komende decennia aansluiting moet laten vinden met de wereldtop. CD&V maakt nu snel en resultaatgericht keuzes. Er is immers geen tijd te verliezen indien we Vlaanderens internationale koppositie willen waarborgen. Vlaanderen zet hiermee een volgende stap in het Bologna proces.

CONTACTGEGEVENS

CD&V-commissarissen onderwijs

- **Kathleen HELSEN** 0477 32 09 54 kathleen.helsen@vlaamsparlement.be
- **Veerle HEEREN** 0496 80 52 88 veerle.heeren@vlaamsparlement.be
- **Sabine POLEYN** 0472 27 69 99 sabine.poleyn@vlaamsparlement.be
- **Jan DURNEZ** 0495 54 50 06 jan.durnez@vlaamsparlement.be

Hervorming 2020: Blauwdruk voor het hoger onderwijs van de 21ste eeuw

Eén hoger onderwijsruimte verzekert de toegankelijkheid en waarborgt de kwaliteit

In de hoorzittingen werd vastgesteld dat zowel de hogescholen, universiteiten als associatievoorzitters een hele beweging hebben gemaakt in hun visievorming doorheen het gevoerde maatschappelijk debat. Aanvankelijk spitste het debat zich toe op het al of niet integreren van de academische hogeschoolopleidingen (industriële ingenieurs, handelswetenschappen en vertalers – tolken) in de universiteit. Voor CD&V werd onvoldoende aangetoond dat deze dure operatie effectief zal leiden tot beter opgeleide werkrachten. Immers, in elk pleidooi kwam naar voor dat allerlei flankerende maatregelen nodig zijn om het eigen profiel van de richtingen te vrijwaren en de instroom van de studenten te waarborgen.

Daarom heeft CD&V van bij de start gesteld dat we dit debat moeten aangrijpen om na te denken over de volledige tekening van het hoger onderwijslandschap, zowel over de positionering van de professionele bachelors als over de plaats van het hoger beroepsonderwijs. CD&V is dan ook tevreden dat verschillende sprekers mee zijn gestapt in die redenering.

Om als regio de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen geformuleerd in ViA en Europa 2020 te behalen moeten we zo snel mogelijk vorm geven aan een geïntegreerde hoger onderwijsruimte.

Het hoger beroepsonderwijs (HBO5), de bachelors, de masters en de doctoraatsopleidingen krijgen hierin een plaats op het onderwijscontinuüm. Een duidelijke keuze voor één enkele binariteit nl. bachelor/master verhoogt de internationale herkenbaarheid en biedt de ruimte om het profiel van opleidingen meer te accentueren. In deze profilering komt de oriëntatie van o.a. het onderzoek tot uiting: hetzij toepassingsgericht hetzij fundamenteel onderzoek.

Een geïntegreerde hoger onderwijsruimte realiseert

- een *transparant landschap*, dat ook internationaal herkenbaar is;
- de *kruisbestuiving* tussen de verschillende types van onderwijs, onderzoek en innovatie;
- *doorlopende leerlijnen*: een leerlijn geeft voor een bepaald leergebied aan hoe jongeren vertrekkend van een bepaald beginniveau tot het realiseren van de eindtermen kunnen komen. Aan de hand van leerlijnen kunnen leraren en docenten dus de ontwikkeling van hun leerlingen volgen en hebben zij een leidraad om de eindtermen te verwezenlijken;
- de efficiënte en effectieve inzet van *middelen*
- het borgen van het *eigen profiel* van opleidingen: eerder dan de vraag of een opleiding nu sterk praktisch of sterk theoretisch vormt, staat de inhoud van de opleiding centraal. In een studiegebied kan een student dan de opleiding kiezen die het best aansluit bij zijn competenties en interesseveld. Vb. Verpleegkunde, geneeskunde en biomedische wetenschappen worden op eenzelfde campus ingericht.

Integratie? Associatie garandeert verbanden tussen hoger onderwijs en universiteit

Om tot een geïntegreerde hoger onderwijsruimte te komen, spelen de associatie van hogescholen en universiteit een cruciale rol.

CD&V is ervan overtuigd dat de associaties het ideale instrument zijn om, vooraleer de opleidingen industrieel ingenieur, vertalers tolken en handelswetenschappen (deze academische opleidingen worden nu nog door hogescholen ingericht) geïntegreerd worden in de universiteit, een visie en beleid te ontwikkelen op een geïntegreerde onderwijsruimte. Dit voorkomt dat universiteiten, eens de buit binnen, de verbinding verbreken met de hogescholen waar dan alleen nog professionele bacheloropleidingen worden aangeboden.

CD&V geeft de associatie volgende opdrachten:

- De associatie tekent de *differentiatie tussen opleidingen* uit qua invalshoek, qua aanpak, qua doelpubliek, qua oriëntatie, qua niveau. Dergelijke differentiatie verrijkt in elk geval het opleidingsaanbod. Elke associatie ontwikkelt leerlijnen die het zalmprincipe waarborgen. Al te vaak mikken studenten eerst op een universitaire opleiding en stappen ze, als ze falen, over naar een opleiding aan de hogeschool. Dit veroorzaakt naast studievertraging demotivatie en verlies van talent. Bruggen bouwen tussen de verschillende opleidingen, die toelaten dat studenten vlot van de ene opleiding naar de andere kunnen overschakelen stimuleert de omgekeerde beweging.
- De associatie tekent eveneens uit op welke manier *levenslang leren versterkt wordt binnen een geïntegreerde hoger onderwijsruimte*. Meer nog dan vandaag moeten we systemen ontwikkelen waarin werkervaring kan gekoppeld worden aan een bijkomend leertraject, eerder dan de studieomvang uit te breiden.
- De associatie ontwikkelt een visie en een beleid m.b.t. tot *democratisering* van het hoger onderwijs: deelname en slaagkansen verhogen van kansengroepen, ondersteuning van studenten met lage sociaal economische status, kortom succesvol leren omgaan met diversiteit. De associatie borgt de uitbouw van studie- en trajectbegeleiding aan studenten. Talenten mogen niet langer verloren gaan. Ook al spelen basisonderwijs en secundair onderwijs hierin een cruciale rol, het hoger onderwijs heeft hierin eveneens een opdracht.

De associaties garanderen binnen de overlegplatformen de betrokkenheid van hogescholen en universiteiten bij het tot stand komen van innovatieakkoorden met kenniscentra.

CD&V acht volwaardige integratie van de academische hogeschoolopleidingen pas mogelijk als voorgaande voorwaarden zijn vervuld. Concreet betekent dat dat een integratie pas zinvol is wanneer de kruisbestuiving tussen hogescholen en universiteiten wordt gegarandeerd met differentiatie van opleidingen, versterking van levenslang leren en democratisering tot gevolg.

De creatie van een internationaal herkenbare structuur: het bachelordiploma

Bovendien is het in dit model zeer belangrijk om elke opleiding duidelijk te profileren.

De opdeling tussen professionele en academische bachelors vervalst. Het onderscheid professioneel – academisch is een artificieel onderscheid, dat de rijkdom van de verschillende opleidingen miskent. Studenten kiezen een richting op basis van hun interesse en mogelijkheden. Om die reden is een ruim aanbod van bachelors in de eigen regio belangrijk. Voor de masteropleidingen kiezen we een zo rationeel mogelijke structuur. In elke provincie is minstens een beperkt aanbod mogelijk van masteropleidingen met een meer professionele finaliteit die aansluiten op specifieke niches en behoeften van het bedrijfsleven.

De Vlaamse invulling van het Bolognaproces spoort niet helemaal met de Europees gangbare invulling. De incongruentie werd versterkt door de onmogelijkheid vanuit de federale regelgeving om de bachelor met academische gerichtheid een uitstroomfinaliteit te geven. In een proces van vormgeving van het hoger onderwijs van de toekomst moet mondiaal gedacht worden en moeten we het *debat rond een bachelor* in Vlaanderen voeren.

Rationalisering van kennis en middelen staat niet haaks op regionalisering

Bundeling van expertise zal leiden tot hooggespecialiseerde kenniscentra in elke associatie, een ontwikkeling die het bedrijfsleven zal toejuichen. Bovendien zal een verbreding van de bacheloropleiding beter gekwalificeerd personeel afleveren, wat de afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt alleen maar ten goede kan komen.

De evolutie naar intensieve samenwerkingsverbanden garandeert een efficiënt beheer van middelen, mensen en infrastructuur, wat de concurrentiepositie van ons hoger onderwijs ten aanzien van buitenlandse instellingen zeker ten goede komt. Hier situeert zich ook de rationalisatieopdracht.

Voorgaande lijkt in tegenspraak met de keuze voor regionale spreiding van het aanbod hoger onderwijs. Het is echter onze ambitie om *sociale mobiliteit* blijvend te *bevorderen*. Een ruim aanbod hoger onderwijs in de eigen regio biedt heel wat jongeren de kans op het behalen van een diploma. Vlot toegankelijk hoger onderwijs bevordert ook *deelname aan levenslang leren*. Een regionale inbedding van hoger onderwijs, laat ook een betere samenwerking met het bedrijfsleven toe voor wat het onderzoeksluik betreft.

Werkgroep moet financiering en personeelsbeleid onder de loep nemen

Deze operatie vereist een herziening van de financieringsmechanismen in het hoger onderwijs. Bepaalde instellingen verliezen zoveel studenten dat ze onleefbaar worden.

Voor CD&V is de verhoging van de financiering van de professionele bacheloropleidingen prioritair.

Bij een dergelijke ingrijpende vernieuwing is het van belang om een pad uit te tekenen voor het personeel. CD&V wil in overleg met de sociale partners een geïntegreerd en gecoördineerd personeelsstatuut en een nieuwe rechtspositieregeling voor het geheel van het hoger onderwijs ontwikkelen.

Samengevat

CD&V ontwikkelde een langetermijnvisie op de vernieuwing in het hoger onderwijs in Vlaanderen door te pleiten voor één geïntegreerde hoger onderwijsruimte. Alleen zo kan de democratische toegang en de kwaliteit van onderwijs en onderzoek ook in de toekomst worden verzekerd. We kiezen voor de binariteit bachelor – master. Het Vlaams hoger onderwijs schrijft zich hiermee in de Europese ontwikkelingen. Hogescholen en universiteiten werken intensief samen in de associatie om deze ingrijpende vernieuwingsoperatie te realiseren.